33. MEKTUP

٣٣- ﴿ اَلْمَكْتُوبُ الثَّالِثُ وَالثَّلاَثُونَ اِلَى مَوْلاَنَا مُحَمَّد صَالِحِ الْكُولاَبِيِّ فِى بَيَانِ اَنَّ الْمَحْبُوبَ مَحْبُوبٌ فِى نَظَرِ الْمُحِبِّ عَلَى كُلِّ حَالٍ سَوَاءٌ صَدَرَ عَنْهُ الْاِنْعَامُ اَوِ الْاِيلاَمُ بَلِ الْاِيلاَمُ عِنْدَ الْاَقَلِّينَ مُوجِبٌ لاِزْدِيَادِ الْمَحَبَّةِ اَكْثَرَ مِنْ اِنْعَامِهِ وَبَيَانِ مَزِيَّةِ الْحَمْدِ عَلَى الشُّكْرِ وَمَا يُنَاسِبُ ذَلِكَ ﴾

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ وَسَلاَمٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى وَبَعْدُ فَلْيَعْلَمِ الْاَخُ الْاَعَزُّ مَوْلاَنَا مُحَمَّدٌ صَالِحٌ اَنَّ الْمَحْبُوبَ مَحْبُوبٌ فِى نَظَرِ الْمُحِبِّ بَلْ فِى نَفْسِ الْاَمْرِ فِى جَمِيعِ الْوَقْتِ وَفِى جَمِيعِ الْحَالِ سَوَاءٌ آلَمَ اَوْ اَنْعَمَ فَهُوَ مَحْبُوبٌ عَلَى كِلاَ الْحَالَيْنِ وَعِنْدَ اَكْثَرِ النَّاسِ الَّذِينَ تَشَرَّفُوا بِدَوْلَةِ الْمَحَبَّةِ اَنَّ ازْدِيَادَ مَحَبَّةِ الْمَحْبُوبِ فِى وَقْتِ الْاِنْعَامِ اَكْثَرُ مِنْهُ فِى وَقْتِ اِيلاَمِهِ اَوْ هُوَ مُسَاوٍ فِى الْوَقْتَيْنِ **(وَعِنْدَ الْاَقَلِّ)** عَكْسُ هَذِهِ الْمُعَامَلَةِ يَعْنِى إِيلاَمُهُ مُوجِبٌ لاِزْدِيَادِ الْمَحَبَّةِ اَكْثَرَ مِنْ إِنْعَامِهِ وَمُقَدِّمَةُ هَذِهِ الدَّوْلَةِ الْعُظْمَى حُسْنُ ظَنٍّ بِالْمَحْبُوبِ حَتَّى اِنَّ الْمَحْبُوبَ لَوْ اَمَرَ السِّكِّينَ عَلَى حُلْقُومِ الْمُحِبِّ وَمَزَّقَ كُلَّ عُضْوٍ مِنْهُ وَفَرَّقَهُ مِنَ الْآخَرِ لَعَلِمَ الْمُحِبُّ ذَلِكَ عَيْنَ صَلاَحِهِ وَيَتَصَوَّرُهُ عَيْنَ فَلاَحِهِ فَاِذَا ارْتَفَعَتْ كَرَاهَةُ فِعْلِ الْمَحْبُوبِ عَنْ نَظَرِ الْمُحِبِّ بِحُصُولِ هَذَا الظَّنِّ الْحَسَنِ تَشَرَّفَ بِدَوْلَةِ الْمَحَبَّةِ الذَّاتِيَّةِ الَّتِى هِىَ مُعَرَّاةٌ عَنْ جَمِيعِ النِّسَبِ وَالْاِعْتِبَارَاتِ وَمَخْصُوصَةٌ بِحَبِيبِ رَبِّ الْعَالَمِينَ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ الصَّلَوَاتُ وَالتَّسْلِيمَاتُ وَوَجَدَ الْاِلْتِذَاذَ وَالْفَرَحَ فِى الْاِيلاَمِ اَكْثَرَ مِنْهُمَا فِى الْاِنْعَامِ وَأَظُنُّ اَنَّ هَذَا الْمَقَامَ فَوْقَ مَقَامِ الرِّضَاءِ فَاِنَّ فِى الرِّضَاءِ دَفْعَ كَرَاهَةِ اَلَمِ فِعْلِ الْمَحْبُوبِ وَهُنَا الْاِلْتِذَاذُ بِذَلِكَ الْفِعْلِ فَاِنَّ الْجَفَاءَ كُلَّمَا كَانَ مِنْ جَانِبِ الْمَحْبُوبِ أَجَلَّ وَأَكْثَرَ يَكُونُ الْفَرَحُ وَالسُّرُورُ مِنْ جَانِبِ الْمُحِبِّ اَزْيَدَ وَاَوْفَرَ شَتَّانَ مَا بَيْنَهُمَا وَحَيْثُ كَانَ الْمَحْبُوبُ مَحْبُوبًا فِى نَظَرِ الْمُحِبِّ بَلْ فِى نَفْسِ الْاَمْرِ فِى جَمِيعِ الْاَوْقَاتِ وَجَمِيعِ الْاَحْوَالِ لاَ جَرَمَ يَكُونُ الْمَحْبُوبُ فِى جَمِيعِ الْاَوْقَاتِ وَجَمِيعِ الْاَحْوَالِ بَلْ فِى الْوَاقِعِ وَنَفْسِ الْاَمْرِ مَحْمُودًا

وَمَمْدُوحًا أَيْضًا وَيَكُونُ الْمُحِبُّ فِي وَقْتِ ايلاَمِه وَانْعَامِه مَادِحًا لَهُ وَمُثْنِيًا عَلَيْهِ فَحِينَئِذٍ يَصْدُقُ لِهَذَا الْمُحِبِّ الصَّادِقِ اَنْ يُقَالَ صَادِقًا وَمَصْدُوقًا وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ عَلَى كُلِّ حَالٍ وَيَصِيرُ هَذَا الْمُحِبُّ مِنَ الْحَامِدِينَ لَهُ سُبْحَانَهُ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ حَقِيقَةً وَيُشْبِهُ اَنْ تَكُونَ مَزِيَّةُ الْحَمْدِ عَلَى الشُّكْرِ مِنْ جِهَةِ اَنَّ فِي الشُّكْرِ مُلاَحَظَةَ انْعَامِ الْمُنْعِمِ فَيَكُونُ رَاجِعًا اِلَى الصِّفَةِ بَلْ اِلَى الْفِعْلِ وَالْمَلْحُوظُ فِي الْحَمْدِ حُسْنُ الْمَحْمُودِ وَجَمَالُهُ سَوَاءٌ كَانَ ذَاتِيًّا اَوْ وَصْفِيًّا اَوْ فِعْلِيًّا وَسَوَاءٌ كَانَ انْعَامًا اَوْ ايلاَمًا فَانَّ ايلاَمَهُ سُبْحَانَهُ حَسَنٌ كَانْعَامِه تَعَالَى فَيَكُونُ الْحَمْدُ اَبْلَغَ فِي الثَّنَاءِ وَاَجْمَعَ لِمَرَاتِبِ الْحُسْنِ وَالْجَمَالِ وَاَبْقَى فِي حَالَتَيِ السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ بِخِلاَفِ الشُّكْرِ فَانَّهُ مَعَ قُصُورِه سَرِيعُ الزَّوَالِ عَلَى شَرَفِ الْهَلاَكِ بِزَوَالِ الْانْعَامِ وَهَلاَكِ الْاحْسَانِ **(فَانْ قِيلَ)** اَنْتَ كَتَبْتَ فِي بَعْضِ مَكْتُوبَاتِكَ اَنَّ مَقَامَ الرِّضَا فَوْقَ مَقَامِ الْمَحَبَّةِ وَمَقَامِ الْحُبِّ وَهُنَا تَكْتُبُ اَنَّ مَقَامَ هَذِهِ الْمَحَبَّةِ فَوْقَ مَقَامِ الرِّضَا فَكَيْفَ التَّوْفِيقُ بَيْنَ هَذَيْنِ الْكَلاَمَيْنِ **(اُجِيبُ)** اَنَّ هَذَا الْمَقَامَ اَعْنِي مَقَامَ الْمَحَبَّةِ الْمَذْكُورَةِ هُنَا وَرَاءَ ذَلِكَ الْمَقَامِ اَعْنِي مَقَامَ الْمَحَبَّةِ وَالْحُبِّ هُنَاكَ فَانَّ ذَلِكَ الْمَقَامَ مُشْتَمِلٌ عَلَى النِّسَبِ وَالْاعْتِبَارَاتِ اجْمَالاً وَتَفْصِيلاً فَانَّهُ وَانْ قَالُوا لِتِلْكَ الْمَحَبَّةِ ذَاتِيَّةً وَتَصَوَّرُوا ذَلِكَ الْحُبَّ حُبًّا ذَاتِيًّا وَلَكِنَّهُ لَيْسَ فِيهِ قَطْعُ النَّظَرِ عَنِ الشُّؤُنِ وَالْاعْتِبَارَاتِ بِخِلاَفِ هَذَا الْمَقَامِ فَانَّهُ مُعَرًّى عَنِ النِّسَبِ وَالْاضَافَاتِ كَمَا مَرَّ وَمَا انْدَرَجَ فِي بَعْضِ الْمَكْتُوبَاتِ مِنْ اَنَّهُ لاَ مَجَالَ لِلْقَدَمِ فَوْقَ مَقَامِ الرِّضَاءِ الاَّ لِخَاتَمِ الرُّسُلِ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِه الصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ كَاَنَّهُ عِبَارَةٌ عَنْ هَذَا الْمَقَامِ فَانَّهُ مَخْصُوصٌ بِخَاتَمِ الرُّسُلِ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِه الصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِحَقَائِقِ الْاُمُورِ كُلِّهَا **(يَنْبَغِي)** اَنْ يُعْلَمَ اَنَّ كَرَاهَةَ الظَّاهِرِ لَيْسَتْ بِمُنَافِيَةٍ لِرِضَا الْبَاطِنِ وَمَرَارَةُ الصُّورَةِ لَيْسَتْ بِمُنَافِيَةٍ لِحَلاَوَةِ الْحَقِيقَةِ فَانَّ ظَاهِرَ الْعَارِفِ الْكَامِلِ وَصُورَتَهُ مَتْرُوكَانِ عَلَى مَا هُمَا عَلَيْهِ مِنَ الصِّفَاتِ الْبَشَرِيَّةِ لِيَكُونَا قُبَابًا لِكَمَالاَتِه وَلِيَحْصُلَ لَهُ الْابْتِلاَءُ وَالْامْتِحَانُ لِيَكُونَ الْمُحِقُّ مَمْزُوجًا بِالْمُبْطِلِ وَيَنْبَغِي اَنْ يَتَصَوَّرَ نِسْبَةُ ظَاهِرِ الْعَارِفِ الْكَامِلِ وَصُورَتِه اِلَى بَاطِنِه وَحَقِيقَتِه كَنِسْبَةِ ثَوْبٍ اِلَى شَخْصٍ لاَبِسٍ لِذَلِكَ الثَّوْبِ وَمَعْلُومٌ اَنَّهُ مَا مِقْدَارُ الثَّوْبِ وَقَدْرُهُ بِالنِّسْبَةِ اِلَى الشَّخْصِ وَكَذَلِكَ قَدْرُ صُورَةِ الْعَارِفِ بِالنَّظَرِ اِلَى حَقِيقَتِه وَرُبَّمَا يَظُنُّ مَكْفُوفُو الْبَصَرِ مَطْمُوسُو الْبَصِيرَةِ صُورَةَ الْعَارِفِ مِثْلَ الْجَبَلِ وَيَتَخَيَّلُونَهَا مِثْلَ صُوَرِهِمُ الَّتِي لاَ حَقَائِقَ لَهَا فَلاَ جَرَمَ يَكُونُونَ فِي مَقَامِ الْانْكَارِ وَيَكْتَسِبُونَ الْحِرْمَانَ وَالسَّلاَمُ عَلَى مَنِ اتَّبَعَ الْهُدَى وَالْتَزَمَ مُتَابَعَةَ الْمُصْطَفَى.

TÜRKÇE ANLAMI

Bu mektup Mevlana Muhammed Salih el-Gülâbî'ye[157] yazılmıştır. İmam-ı Rabbanî bu mektupta sevilenin seven kimse nezdinde her bakımdan sevimli olduğunu; ister gül ister diken olsun sevilen kimseden gelen hiçbir şeyin bunu değiştiremeyeceğini, hatta bazı kimselere göre sevilenden gelen dikenin ondan gelen güle nispetle sevgiyi daha fazla artırdığını açıklamaktadır. Ayrıca bu mektupta hamdin şükürden daha üstün olduğu da beyan edilmektedir.

Allah'a hamd, peygamberlerine selam olsun.

Değerli kardeşim Mevlana Muhammed Salih bilsinler ki sevgili, seven kimse nezdinde daima sevimlidir. Hatta gerçekte sevgili seven kimseye acı da davransa hoş da davransa her hal ü kârda sevilmektedir. Muhabbet makamına varan bir çok kimseye göre sevgilinin hoş davranması durumunda kendisine duyulan sevginin artması acı davranması durumuna oranla daha yüksek veya eşit derecededir. Bu makama varan az bir kimseye göre durum tam tersinedir; sevgili ne kadar acı davranırsa seven kimsenin ona duyduğu muhabbet hoş davranmasına nispetle daha fazla artar.

Bu büyük makamın birinci şartı, sevgili hakkında hüsnü zan beslemektir. O kadar ki sevgili eline bıçağı alıp seven kimseyi boğazlayıp onu lime lime etse, seven kimse bunun kendisi için hayırlı olduğuna inanmalıdır. Sevgilinin yaptığı işlere karşı gücenme duygusu ortadan kalktığı zaman hüsn-i zan oluşur ve böylece bütün nispet ve itibarlardan uzak olan zatî muhabbet başlar. Bu makam Sevgili Peygamberimiz'e (aleyhi's-salatü ve's-selam) mahsustur. Sevgilinin verdiği acıya karşı duyulan lezzet ve ferahlık onun iyiliğine karşı duyulan lezzet ve ferahlıktan daha fazladır. Öyle zannediyorum ki bu makam rıza makamından daha üstündür. Zira rıza makamında sadece sevgiliden gelen acıya karşı gücenmemek vardır. Bu makamda ise gücenmek bir yana lezzet almak söz konusudur. Sevgilinin cefası arttıkça lezzet ve ferahlık duygusu da o derece artar.

Bu iki makam arasında epey bir fark vardır. İşin aslında her hal ü kârda sevgili sevenin gözünde sevimli olduğu için sevgili yine her hal ü kârda seven nezdinde övgüye layıktır. Seven kimse gerek nimet gerekse külfet halinde sevgilisini övmekten geri durmaz. İşte böyle seven kimsenin sevgisi sadık sevgidir. Her hal ü karda alemlerin rabbi olan Allah'a

157 İmam-ı Rabbanî'nin başlıca halifelerinden olan bu zatla ilgili bilgi için Mektubat, birinci cilt, yüz seksen ikinci mektubun dipnot kısmına bakılabilir.

hamd olsun. Sevgisi bu dereceye varan kimse hem sıkıntı halinde hem de memnuniyet halinde hakikaten Allah'a hamd ve sena edenlerden olur.

Hamdin şükürden daha üstün oluşunun hikmeti, şükürde nimetin düşünülmüş olmasında gizli olabilir. Bu durumda şükür Allah'ın zatına değil, onun sıfatına belki de fiiline yöneliktir. Hamdde ise hamd edilenin güzelliği düşünülmektedir. Bu güzellik zata ait olabileceği gibi sıfat veya fiillere ait de olabilir. Bunun gibi hamd nimete karşılık olabileceği gibi külfete karşılık da olabilir. Nitekim Cenab-ı Allah'ın bize elem vermesi nimet vermesi gibi güzeldir. Bu bakımdan hamd övgü itibarıyla daha yüksek olup daha fazla güzellik mertebesi ihtiva etmektedir. Üstelik hamd hem nimete hem de külfete karşı yapıldığından daha kalıcıdır. Şükür ise böyle değildir. Zira şükür yukarıda söylenen kusurunun yanında, sadece nimete karşı yapıldığından kısa sürelidir ve nimetin ortadan kalkmasıyla kendisi de ortadan kalkar.

Eğer *"Sen daha önce Mektubat'ında rıza makamının muhabbet ve hubb makamlarından daha üstün olduğunu yazmıştın. Şimdi muhabbet makamının rıza makamından daha üstün olduğunu söylüyorsun. Bu iki yaklaşım arasındaki çelişkiyi nasıl giderebiliriz?"* diye soracak olursan şöyle cevap veririm. Burada anlattığım muhabbet makamı senin bahsettiğin muhabbet ve hubb makamının ötesinde bir makamdır. Zira sözünü ettiğin muhabbet makamında gerek icmalen gerekse tafsilen nispet ve itibarlar söz konusudur. Her ne kadar onun için zatî muhabbet makamı deseler de yine de onda tamamen şe'n ve itibarlardan sarf-ı nazar edilmiş değildir. Burada anlattığım muhabbet makamı öyle değildir. Bu makam az evvel de ifade ettiğim gibi bütün nispet ve itibarlardan uzaktır. Bazı mektuplarda "Peygamberimiz'den başka hiçbir kimse rıza makamının üstüne çıkamaz" şeklinde ifade ettiğim makam belki bu makam olabilir. Nitekim bu makam da Sevgili Peygamberimiz'e mahsustur. İşlerin hakikatini en iyi Allah bilir.

Şunu da bilmek gerekir ki insanın dış yönüyle gücenmesi iç yönünün rıza göstermesine aykırı değildir. Nitekim kabuğun acı olması özün tatlı olmasına mani değildir. Zira arif kulun dış görünüşü ve sureti normal beşeri hassasiyetlerini korumaktadır. Böylelikle ârif kimsenin kemâlâtı avamın nazarından gizlenmiş, haklıyla haksız kimse birbirine karışmak suretiyle imtihan sırrı gözetilmiştir. Kıyafet sahibine göre kıymet kazandığı gibi arif kulun zahiri de batınına göre kıymet kazanır. Bu bakımdan arif kulun zahirini daima batınına göre değerlendirmek gerekir. Basiret gözü kapanmış bir kısım insanlar ariflerin dış görünüşüne aldanarak onları dışarıdan görüldükleri gibi değerlendirir ve kendilerini hafife alarak ilahî feyizden mahrum kalırlar. Selam hidayete tabi olan ve Peygamberimiz'in sünnetine uyan kimselere olsun.

KELİME ANLAMI

33 ﴿اَلْمَكْتُوبُ الثَّالِثُ وَالثَّلاَثُونَ Otuz üçüncü mektup *(Kime gönderilmiştir?)* اِلَى مَوْلاَنَا مُحَمَّدْ صَالِحِ الْكُولاَبِىِّ Mevlana Muhammed Salih Gülabi'ye *(Ne hakkındadır?)* فِى بَيَانِ Şunun beyanı hakkındadır ki; اَنَّ الْمَحْبُوبَ Sevilen kişi *(Nedir?)* مَحْبُوبٌ فِى نَظَرِ الْمُحِبِّ Sevenin gözünde sevilir *(Ne zaman?)* عَلَى كُلِّ حَالٍ Her halükarda سَوَاءٌ صَدَرَ عَنْهُ اْلاِنْعَامُ اَوِ اْلاِيلاَمُ İster ondan elem, ister nimet sadır olsun بَلِ اْلاِيلاَمُ عِنْدَ اْلاَقَلِّينَ Bilakis elem az bir topluluğa göre *(Nedir?)* مُوجِبٌ لاِزْدِيَادِ الْمَحَبَّةِ Muhabbetin çokluğuna sebeptir *(Nasıl?)* اَكْثَرَ مِنَ الْعَامه Nimet halinden daha fazla وَبَيَانِ مَزِيَّةِ الْحَمْدِ عَلَى الشُّكْرِ Hamdin şükre üstünlüğü وَمَا يُنَاسِبُ ذَلِكَ Ve bununla alakalı konuların beyanı hakkındadır ﴾

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ Hamd Allah'a وَسَلاَمٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى Selam ise seçtiği kullarına olsun وَبَعْدُ Bundan sonra فَلْيَعْلَمِ اْلاَخُ اْلاَعَزُّ مَوْلاَنَا مُحَمَّدٌ صَالِحٌ Aziz kardeşim Mevlana Muhammed Salih bilsin ki; اَنَّ الْمَحْبُوبَ مَحْبُوبٌ Sevilen kişi sevgilidir *(Nerede?)* فِى نَظَرِ الْمُحِبِّ Seven kişinin nazarında بَلْ فِى نَفْسِ اْلاَمْرِ Bilakis Nefs-i Emir'de *(Ne zaman?)* فِى جَمِيعِ الْوَقْتِ وَفِى جَمِيعِ الْحَالِ Her zaman ve durumda سَوَاءٌ آلَمَ اَوْ اَنْعَمَ İster elem versin, ister nimet فَهُوَ مَحْبُوبٌ عَلَى كِلاَ الْحَالَيْنِ O her iki halde de sevilendir وَعِنْدَ اَكْثَرِ النَّاسِ İnsanların çoğuna göre الَّذِينَ تَشَرَّفُوا بِدَوْلَةِ الْمَحَبَّةِ Ki, muhabbet devletiyle şereflenmiştirler اَنَّ ازْدِيَادَ مَحَبَّةِ الْمَحْبُوبِ Sevilen kişinin muhabbetinin artması *(Ne zaman?)* فِى وَقْتِ اْلاِنْعَامِ Nimet verdiğinde *(Nedir?)* اَكْثَرُ مِنْهُ فِى وَقْتِ اِيلاَمِهِ Elem verdiği vakitlerden daha çoktur اَوْ هُوَ مُسَاوٍ فِى الْوَقْتَيْنِ Yada o sevgi iki durumda da eşittir (وَعِنْدَ اْلاَقَلِّ) Az bir gruba göre de عَكْسُ هَذِهِ الْمُعَامَلَةِ Bu muamelenin tersi geçerlidir يَعْنِى إِيلاَمُهُ مُوجِبٌ لاِزْدِيَادِ الْمَحَبَّةِ Yani onun elem vermesi muhabbetin artmasını gerektirir *(Nasıl?)* اَكْثَرَ مِنْ إِنْعَامِهِ Nimet vermesinden daha çok وَمُقَدِّمَةُ هَذِهِ الدَّوْلَةِ الْعُظْمَى Bu büyük devletin ilk şartı *(Nedir?)* حُسْنُ ظَنٍّ بِالْمَحْبُوبِ Sevgiliye hüsnü zandır حَتَّى اِنَّ الْمَحْبُوبَ Hatta sevgili لَوْ اَمَرَ Emretse *(Neyi?)* السِّكِّينَ عَلَى حُلْقُومِ الْمُحِبِّ Sevenin bıçağı boynuna dayamasını وَمَزَّقَ كُلَّ عُضْوٍ مِنْهُ Ve her uzvunu kopartmasını وَفَرَّقَهُ مِنَ اْلآخَرِ

وَمَزَّقَ كُلَّ عُضْوٍ مِنْهُ Ve her uzvunu kopartmasını وَفَرَّقَهُ مِنَ الْآخَرِ Ve diğerinden ayırmasını لَعَلِمَ الْمُحِبُّ ذَلِكَ Seven bunu elbette bilir (Ne?) عَيْنَ صَلاَحِه Bizzat kendi hayrına وَيَتَصَوَّرُهُ عَيْنَ فَلاَحِه Ve onu bizzat kurtuluş olarak düşünür فَاِذَا ارْتَفَعَتْ كَرَاهَةُ فِعْلِ الْمَحْبُوبِ Sevilenin işlerini çirkin görme kalkınca (Kimden?) عَنْ نَظَرِ الْمُحِبِّ Sevenin nazarından (Nasıl?) بِحُصُولِ هَذَا الظَّنِّ الْحَسَنِ Bu hüsn-ü zannın husulü ile تَشَرَّفَ بِدَوْلَةِ الْمَحَبَّةِ الذَّاتِيَّةِ Muhabbet-i Zatiye devletiyle müşerref olur اَلَّتِى هِىَ مُعَرَّاةٌ Ki, o soyulmuştur (Neden?) عَنْ جَمِيعِ النِّسَبِ وَالْاِعْتِبَارَاتِ Nispet ve itibarların hepsinden وَمَخْصُوصَةٌ بِحَبِيبِ رَبِّ الْعَالَمِينَ Ve alemlerin rabbinin sevgilisine mahsustur عَلَيْهِ وَعَلَى آلِه الصَّلَوَاتُ وَالتَّسْلِيمَاتُ Ona ve ehline salat-u selamlar olsun وَوَجَدَ الْاِلْتِذَاذَ وَالْفَرَحَ فِى الْاِيلاَمِ Lezzet ve sevinci sevgilinin elem vermesinde buldu (Nasıl?) اَكْثَرَ مِنْهُمَا فِى الْاِنْعَامِ Nimet verme halinden daha çok وَأَظُنُّ اَنَّ هَذَا الْمَقَامَ Zannediyorum ki; bu makam (Nedir?) فَوْقَ مَقَامِ الرِّضَاءِ Rıza makamından üstündür (Niçin?) فَاِنَّ فِى الرِّضَاءِ Zira Rıza makamında vardır (Ne?) دَفْعَ كَرَاهَةِ اَلَمِ فِعْلِ الْمَحْبُوبِ Sevgilinin işlerindeki elemden hoşnutsuzluğu defetmek وَهُنَا الْاِلْتِذَاذُ بِذَلِكَ الْفِعْلِ Burada ise bu fiille lezzetlenmek vardır فَاِنَّ الْجَفَاءَ كُلَّمَا كَانَ Zira cefa ne zaman ki oldu (Kimden?) مِنْ جَانِبِ الْمَحْبُوبِ Sevgili tarafından (Ne?) أَجَلَّ وَأَكْثَرَ Daha büyük ve çok يَكُونُ الْفَرَحُ وَالسُّرُورُ Sevinç ve neşe olur (Kimden?) مِنْ جَانِبِ الْمُحِبِّ Seven tarafından (Ne?) أَزْيَدَ وَاَوْفَرَ Daha fazla ve bol شَتَّانَ مَا بَيْنَهُمَا İkisi arasında ne kadar fark vardır! وَحَيْثُ كَانَ الْمَحْبُوبُ Ve madem ki sevgili olmuştur (Ne?) مَحْبُوبًا فِى نَظَرِ الْمُحِبِّ Sevenin nazarında sevgili بَلْ فِى نَفْسِ الْاَمْرِ Bilakis Nefs-i Emir'de (Ne zaman?) فِى جَمِيعِ الْاَوْقَاتِ وَجَمِيعِ الْاَحْوَالِ Her vakit ve durumda لاَ جَرَمَ يَكُونُ الْمَحْبُوبُ Şüphe yok ki sevgili olur (Ne zaman?) فِى جَمِيعِ الْاَوْقَاتِ وَجَمِيعِ الْاَحْوَالِ Her vakit ve durumda بَلْ فِى الْوَاقِعِ وَنَفْسِ الْاَمْرِ Bilakis vakıada ve Nefs-i Emir'de (Ne?) مَحْمُودًا وَمَمْدُوحًا أَيْضًا Övülen ve methedilen olur وَيَكُونُ الْمُحِبُّ فِى وَقْتِ اِيلاَمِه وَاِنْعَامِه Seven de elem ve nimet esnasında olur (Ne?) مَادِحًا لَهُ وَمُثْنِيًا عَلَيْهِ Onu öven ve meth eden فَحِينَئِذٍ يَصْدُقُ Bu durumda da doğru olur (Kim için?) لِهَذَا الْمُحِبِّ الصَّادِقِ Bu sadık seven için (Ne?) اَنْ يُقَالَ صَادِقًا وَمَصْدُوقًا 'Bu sevgisinde sadıktır ve tasdik edilmiştir' demek وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ عَلَى كُلِّ حَالٍ Hamd, her halimizde alemlerin rabbi Allah'adır وَيَصِيرُ هَذَا الْمُحِبُّ Ve bu seven olur (Kimden?) مِنَ الْحَامِدِينَ لَهُ سُبْحَانَهُ Allah

Ve bu seven olur *(Kimden?)* مِنَ الْحَامِدِينَ لَهُ سُبْحَانَهُ Allah Sübhânehü'yü övenlerden *(Nerede?)* فِى السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ Sıkıntı ve genişlik hallerinde حَقِيقَةً Hakiki olarak وَيُشْبِهُ Ve mümkündür *(Ne?)* اَنْ تَكُونَ مَزِيَّةُ الْحَمْدِ عَلَى الشُّكْرِ Hamdin şükre meziyetli olması *(Ne yönden?)* مِنْ جِهَةِ اَنَّ فِى الشُّكْرِ Şu cihetten ki, şükürde vardır *(Ne?)* مُلاَحَظَةَ اِنْعَامِ الْمُنْعِمِ Nimet verenin nimet vermesini düşünmek فَيَكُونُ رَاجِعًا Bu sebeple şükür yönelik olur *(Nereye?)* اِلَى الصِّفَةِ بَلْ اِلَى الْفِعْلِ Sıfata bilakis fiile وَالْمَلْحُوظُ فِى الْحَمْدِ Hamdde düşünülen ise *(Nedir?)* حُسْنُ الْمَحْمُودِ وَجَمَالُهُ Övülenin güzelliği ve cemali سَوَاءٌ كَانَ ذَاتِيًّا اَوْ وَصْفِيًّا اَوْ فِعْلِيًّا İster zati, ister vasfi, ister fiili olsun وَسَوَاءٌ كَانَ اِنْعَامًا اَوْ اِيلاَمًا Ve ister nimet vermek, ister elem vermek olsun فَاِنَّ اِيلاَمَهُ سُبْحَانَهُ حَسَنٌ Zira Allah Sübhânehü'nün elem vermesi de güzeldir *(Ne gibi?)* كَاِنْعَامِهِ تَعَالَى Allah'ın nimet vermesi gibi فَيَكُونُ الْحَمْدُ اَبْلَغَ فِى الثَّنَاءِ Ve hamd övgü de daha mübalağalı olur وَاَجْمَعَ لِمَرَاتِبِ الْحُسْنِ وَالْجَمَالِ Ve hüsün ve cemal mertebelerini daha iyi kapsar وَاَبْقَى فِى حَالَتَىِ السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ Darlık ve genişlik zamanlarında da daha kalıcı olur بِخِلاَفِ الشُّكْرِ Şükrün hilafına *(Niçin?)* فَاِنَّهُ مَعَ قُصُورِهِ Zira şükür eksikliğiyle birlikte *(Nedir?)* سَرِيعُ الزَّوَالِ Hızla yok olur عَلَى شَرَفِ الْهَلاَكِ Helakın kıyısındadır *(Ne sebebiyle?)* بِزَوَالِ الاِنْعَامِ Nimetin yok olması وَهَلاَكِ الاِحْسَانِ Ve ihsanın helakıyla (فَاِنْ قِيلَ) Eğer denirse ki: اَنْتَ كَتَبْتَ فِى بَعْضِ مَكْتُوبَاتِكَ Sen bazı mektuplarında yazmıştın ki; اَنَّ مَقَامَ الرِّضَا Rıza makamı *(Nedir?)* فَوْقَ مَقَامِ الْمَحَبَّةِ وَمَقَامِ الْحُبِّ Muhabbet ve hubb makamının üstündedir وَهُنَا تَكْتُبُ Burada da yazıyorsun ki; اَنَّ مَقَامَ هَذِهِ الْمَحَبَّةِ İşte bu muhabbet makamı *(Nedir?)* فَوْقَ مَقَامِ الرِّضَا Rıza makamının üstündedir فَكَيْفَ التَّوْفِيقُ بَيْنَ هَذَيْنِ الْكَلاَمَيْنِ Bu iki söz arası nasıl uzlaştırılır (denilirse) اُجِيبُ Şöyle cevap veririm: اَنَّ هَذَا الْمَقَامَ Bu makam اَعْنِى مَقَامَ الْمَحَبَّةِ الْمَذْكُورَةِ هُنَا Burada zikrolunan muhabet makamını kastediyorum *(Nedir?)* وَرَاءَ ذَلِكَ الْمَقَامِ O makamdan ötededir اَعْنِى مَقَامَ الْمَحَبَّةِ وَالْحُبِّ هُنَاكَ Oradaki muhabbet ve hubb makamını kastediyorum فَاِنَّ ذَلِكَ الْمَقَامَ Çünkü o makam *(Nedir?)* مُشْتَمِلٌ عَلَى النِّسَبِ وَالاِعْتِبَارَاتِ Nispet ve itibarları içerir اِجْمَالاً وَتَفْصِيلاً İcmali ve tafsili olduğu halde فَاِنَّهُ وَاِنْ قَالُوا لِتِلْكَ الْمَحَبَّةِ Çünkü her ne kadar bu muhabbete deseler de *(Ne?)* ذَاتِيَّةً Zatidir وَتَصَوَّرُوا Ve düşünseler de *(Neyi?)* ذَلِكَ الْحُبَّ حُبًّا ذَاتِيًّا Bu sevginin zati sevgi olduğunu وَلَكِنَّهُ لَيْسَ فِيهِ قَطْعُ النَّظَرِ Ancak burada nazarı kesmek yoktur *(Neden?)* عَنِ

Ancak burada nazarı kesmek yoktur *(Neden?)* عَنِ الشُّؤُنِ وَالْاِعْتِبَارَاتِ Şe'n ve itibarlardan بِخِلَافِ هٰذَا الْمَقَامِ Bu makamın aksine *(Niçin?)* فَاِنَّهُ مُعَرَّى Zira bu makam soyulmuştur *(Neden?)* عَنِ النِّسَبِ وَالْاِضَافَاتِ Nispet ve itibaralardan *(Ne gibi?)* كَمَا مَرَّ Daha evvel geçtiği gibi فِى بَعْضِ الْمَكْتُوبَاتِ وَمَا انْدَرَجَ Bazı mektuplarda yer alan مِنْ اَنَّهُ لَا مَجَالَ لِلْقَدَمِ bir adım atmaya yer yoktur *(Nerede?)* فَوْقَ مَقَامِ الرِّضَاءِ Rıza makamının üstünde اِلَّا لِخَاتَمِ الرُّسُلِ Ancak peygamberlerin sonuncusuna vardır عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ Ona ve ehline salat-u selam olsun كَاَنَّهُ عِبَارَةٌ عَنْ هٰذَا الْمَقَامِ Sanki o bu bahsedilen makamdan ibarettir *(Niçin?)* فَاِنَّهُ مَخْصُوصٌ بِخَاتَمِ الرُّسُلِ Zira o peygamberlerin sonuncusuna mahsus عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ Ona ve ehline salat-u selam olsun وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِحَقَائِقِ الْاُمُورِ كُلِّهَا Bütün işlerin hakikatini Allah bilir يَنْبَغِى اَنْ يُعْلَمَ Bilinmesi gerekir ki; اَنَّ كَرَاهَةَ الظَّاهِرِ Zahirin hoş olmaması لَيْسَتْ بِمُنَافِيَةٍ لِرِضَا الْبَاطِنِ Bâtının razısına zıt değildir وَمَرَارَةَ الصُّورَةِ Ve suretin acı olması *(Nedir?)* لَيْسَتْ بِمُنَافِيَةٍ لِحَلَاوَةِ الْحَقِيقَةِ Özün tatlılığına zıt değildir *(Niçin?)* فَاِنَّ ظَاهِرَ الْعَارِفِ الْكَامِلِ وَصُورَتَهُ Zira kamil arifin zahiri ve sureti *(Nedir?)* مَتْرُوكَانِ عَلَى مَا هُمَا عَلَيْهِ Hali üzere bırakılmıştır *(Neden?)* مِنَ الصِّفَاتِ الْبَشَرِيَّةِ Beşeri sıfatlardan *(Niçin?)* لِيَكُونَا قُبَابًا لِكَمَالَاتِهِ Zahiri ve sureti kemâlâtına kubbeler olsun diye وَلِيَحْصُلَ لَهُ Ve ona hasıl olsun diye *(Ne?)* اَلْاِبْتِلَاءُ وَالْاِمْتِحَانُ Deneme ve imtihan *(Niye böyle yapılmıştır?)* لِيَكُونَ الْمُحِقُّ Haklı olsun diye *(Ne?)* مَمْزُوجًا بِالْمُبْطِلِ Haksızla karışmış وَيَنْبَغِى اَنْ يُتَصَوَّرَ Düşünülmelidir *(Neyi?)* نِسْبَةُ ظَاهِرِ الْعَارِفِ الْكَامِلِ وَصُورَتِهِ Kamil arifin zahiri ve suretinin nispeti *(Neye?)* اِلَى بَاطِنِهِ وَحَقِيقَتِهِ Batını ve hakikatine *(Ne gibi?)* كَنِسْبَةِ ثَوْبٍ Elbisenin nispeti gibi *(Neye?)* اِلَى شَخْصٍ لَابِسٍ لِذٰلِكَ الثَّوْبِ Bu elbiseyi giyen şahsa وَمَعْلُومٌ اَنَّهُ مَا مِقْدَارُ الثَّوْبِ وَقَدْرُهُ Şu bilinir ki elbisenin kıymeti ve miktarı nedir? *(Kime nispetle?)* بِالنِّسْبَةِ اِلَى الشَّخْصِ O şahsa nispetle وَكَذٰلِكَ قَدْرُ صُورَةِ الْعَارِفِ Arif kulun suretinin ölçüsü de böyledir بِالنَّظَرِ اِلَى حَقِيقَتِهِ Hakikatine nispetle وَرُبَّمَا يَظُنُّ Çoğu kere zanneder *(Kim?)* مَكْفُوفُو الْبَصَرِ مَطْمُوسُو الْبَصِيرَةِ Gözü perdeli, basireti kapanmış kimseler *(Neyi?)* صُورَةَ الْعَارِفِ Arif kulun suretini *(Ne gibi?)* مِثْلَ الْجَبَلِ Kuru bir ağaç gibi الَّتِى لَا حَقَائِقَ لَهَا Ki, onların hakikatleri yoktur وَيَتَخَيَّلُونَهَا مِثْلَ صُوَرِهِمْ Ve onları suretleri gibi hayal ederler فَلَا جَرَمَ يَكُونُونَ Ve böylece hiç kuşkusuz olurlar *(Nerede?)* فِى مَقَامِ الْاِنْكَارِ İnkar makamında وَيَكْتَسِبُونَ الْحِرْمَانَ Ve mahrumiyeti kazanırlar وَالسَّلَامُ عَلَى مَنِ

makamında وَيَكْتَسِبُونَ الْحِرْمَانَ Ve mahrumiyeti kazanırlar وَالسَّلَامُ عَلَى مَنِ اتَّبَعَ الْهُدَى Selam hidayete tabi olana وَالْتَزَمَ مُتَابَعَةَ الْمُصْطَفَى Ve Mustafa'ya uymaya yapışana.

